

“Els Estats Units no són l'imperi”

Exdirigent del grup d'extrema esquerra Poder Obrer, condemnat a 34 anys de presó per “insurrecció armada contra l'estat”, Toni Negri (Pàdua, 1933) ha viscut catorze anys exiliat a França, abans de tornar a Itàlia i purgar amb sis anys de presó. Autor de diversos llibres, ha publicat amb Michael Hardt 'Imperio' (Paidós, Barcelona, 2000).

Questes són les característiques del nou projecte històric que vostè anomena “imperi”?

—L'imperi és la forma política que s'estabilitza sobre la globalització. Es a dir, els mercats mai no han funcionat sense un ordre jurídic i sense una direcció, i, per tant, l'imperi és la nova forma jurídica del mercat mundial, que només es pot combatre amb la revolta social.

—Què el diferencia de l'imperialisme?

—La diferència és que l'imperialisme significa que una nació central exporta un ordre polític, mentre que l'imperi és la corrupció d'un ordre jurídic per part de les potències que estan implicades en aquest procés de globalització. No hi ha dubte que la Xina i els Estats Units representen un paper molt important en tota aquesta nova etapa.

—Vostè diu que el poder de l'estat nació s'ha disgregat i que ara estem davant d'un poder difús.

—L'estat nació tenia unes característiques que el definien i que ara han desaparegut. La primera era la capacitat de bastir una força armada, que ja no existeix, encara que la superpotència nord-americana pugui destruir qualsevol nació. La segona característica era la possibilitat de fixar el valor del diner, que l'estat també ha perdut, i l'última era la facultat que tenia per determinar els paràmetres culturals. Tot això s'ha esfumat, però tampoc no es pot bandejar el

que representa Washington des del punt de vista militar, Nova York pel que fa al financer i Hollywood quant al cultural, que, com a mínim, són predominants des d'un punt de vista hegemònic.

—Però vostè sosté que els Estats Units no són l'imperi?

—Els EUA no solament no són l'imperi, sinó que ho estan demostrant. Un imperi guanyaria la guerra de l'Iraq sense gaires esforços, i, en canvi, els nord-americans no saben com sortir del vesper iraquí.

—El moviment antiglobalització i la majoria de l'esquerra identifica els EUA com el gran enemic?

—No, no és veritat. Els EUA són l'enemic de la mateixa manera que ho són Chirac, Schroder, D'Alema o Aznar o el mateix Zapatero, que serà també el nostre adversari demà passat.

—Però, ho són en el mateix nivell?

—No, en diferents nivells, perquè el moviment antiglobalització no és estúpid i sap captar perfectament quines són les diferències que separen les diferents formes de direcció i les diferents possibilitats d'aliança que es poden establir amb el poder. És evident que Bush i Chirac no tenen res a veure quan es parla de guerra, però quan s'ha discutit sobre la privatització dels serveis públics, ambdós són exactament el mateix. El principal problema que tenim és el de confondre les coses.

—És sorprenent sentir-li dir que els EUA no són l'avantguarda imperialista.

“La tesi leninista que la revolució triomfaria en l'anella més dèbil del capitalisme és equivocada, perquè és tot el contrari: l'única revolució possible tindrà lloc als Estats Units o a Europa”

—Miri, penso que els EUA són un país clau en la història de la democràcia en el món. I no solament això. Estic segur que sense el proletariat dels Estats Units una democràcia mundial mai no es podrà institucionalitzar, perquè la classe obrera nord-americana és fonamental i no es pot fer absolutament res contra ella.

—Caram!

—És veritat i no és, ni de lluny, un discurs esbojarrat. Sempre he pensat que la revolució s'esdevindrà en els països més desenvolupats de d'un punt de vista capitalista i no pas en les societats més pobres. La tesi leninista que la revolució triomfaria en l'anella més dèbil del capitalisme és equivocada, perquè és tot el contrari; l'anella més dèbil del capitalisme és precisament el punt més fort del capitalisme. L'única revolució possible tindrà lloc als Estats Units o a Europa.

—Destruït l'imperi, quina és l'alternativa social que s'imagina?

—Una alternativa global, d'internacionalisme obert, de gran obertura entre països. Uns països que, d'altra banda, saben que sols no poden fer res i que no poden decidir el seu destí.

—En el llibre *Imperio* vostè escriu: “El nacionalisme i el fonamentalisme són instruments que l'imperi utilitza per dinamitar els fonaments dels rebels” i afegeix que “la nació mai no va ser més reaccionària que quan es va presentar com a revolucionària”.

—Això no significa que la nació que s'obre, que s'organitza en l'amor cap als altres—no la que inventa una guerra o que és egoista—, no tingui les meves simpaties. Li poso un exemple que m'és molt pròxim. La regió del Veneto, d'on sóc i on parlem el dialecte venecià i on mouen la cua els feixistes de la Lliga Nord d'Umberto Bossi, ha experimentat un model de desenvolupament extremadament avançat, després d'haver estat una de les regions més pobres d'Europa. Aquesta transformació radical s'ha gestat sobre la base d'un concepte “local” excel·lent. En aquest sentit, la idea de nació és estúpida i folla. Sense anar més lluny, per culpa de la idea de nació, a la meua família han mort cinc persones en les darreres dues generacions. No té sentit. És una bogeria.

—Vostè diu que el racisme cultural ha substituït el racisme biològic.

—L'objectiu que ens hem de fixar és eradicar qualsevol forma de racisme. No podem considerar els nostres orígens com un element sagrat i immutable. Qualsevol tipus de clausura és molt dolenta. Ens hem d'obrir i abraçar la diferència, perquè és l'única manera de transformar la societat.

—Al llibre vostè parla de la societat global, però, això, com casa amb la diversitat cultural?

—No hi ha cap mena de problema. Sota l'imperi la diversitat lingüística pot sobreviure sense cap mena de dificultat. No t'has d'imaginar la lògica de l'imperi com el règim dictatorial de Franco. L'imperi deixa viure. Aquesta no és la qüestió. El repte més gran és comprovar si som capaços de foragitar els qui avui manegen els fils de l'imperi. És a dir, l'objectiu no ha de ser garantir les diferències lingüístiques sota el paraigua de l'imperi, perquè això és reaccionari, sinó transformar d'una vegada les formes d'explotació del proletariat que s'esdevenen sota l'imperi.

—El nacionalisme pot ser tan revolucionari com l'internacionalisme.

—Sobre això tinc els meus dubtes. El nacionalisme va ser revolucionari al segle XIX, però després tots sabem cap a on va degenerar. Repeteixo; la consciència popular, les arrels, la voluntat de ser, l'autenticitat del propi caràcter, no s'han de considerar mai virtuts sagrades. És obvi que si t'ataquen, t'has de defensar, però d'aquí a mitificar aqueix assumptes hi ha un bon tros. Hem d'expandir l'amor.

—Avui, l'acció política armada és legítima?

—La violència pot ser útil. Jo he viscut en primera persona aquesta experiència, però és una estratègia molt perillosa. Tanmateix, no sóc dels qui diu que la violència no es pot utilitzar mai. Se'n pot fer ús, però el menor possible.

—I la resistència iraquiana? És legítim que hagi pres les armes?

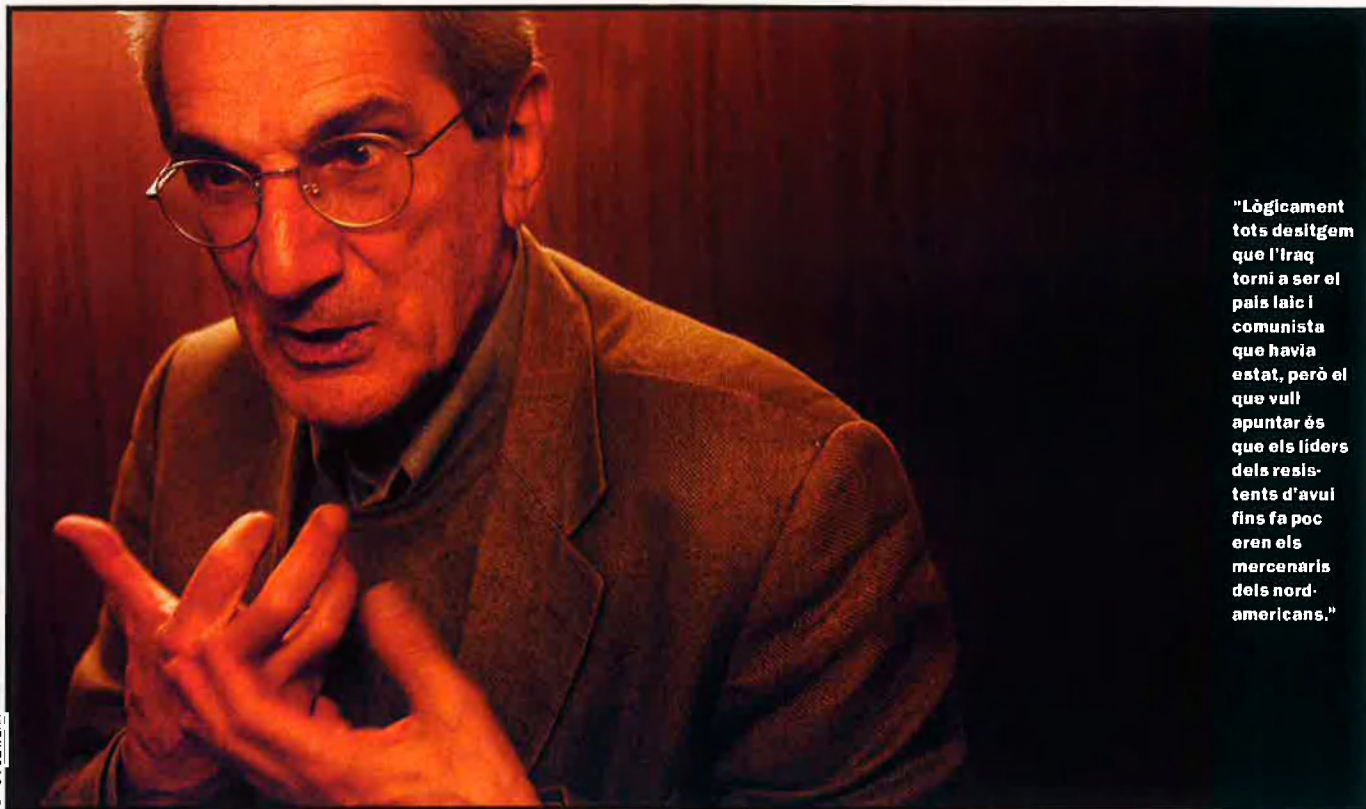
—És molt important, però, en certa mesura, equívoca. Lògicament tots desitgem que l'Iraq torni a ser el país laic i comunista que havia estat, però el que vull apuntar és que els líders dels resistents d'avui fins fa poc eren els mercenaris dels nord-americans. Els EUA van armar Sadam Hussein per combatre la revolta iraniana i el mateix va passar amb Bin Laden, que el van proveir d'armament perquè combatés la presència soviètica a l'Afganistan. La resistència no hauria de tenir res a veure amb l'islamisme radical. Aquesta és la gran diferència, perquè podem transformar una experiència en un ideal si s'obre al futur i no quan es tanca en un passat moltes vegades feixista.

—Què és ser d'esquerra avui?

—L'esquerra no té res a veure amb el que avui es coneix amb aquest nom, perquè és una esquerra que el màxim objectiu a què aspira és homologar-se al que ha representat Tony Blair a la Gran Bretanya.

—I, quin futur té l'esquerra?

—L'esquerra vol dir un salari per a tothom, obrir les fronteres als immigrants, que tots els béns comuns, com ara l'aigua o l'univers electrònic, estiguin a l'abast de tothom. Aquest és un programa de futur comunista. Un programa de comunitat, que no té res a veure amb la

OF O. CLAVERA

"Lògicament tots desitgem que l'Iraq torni a ser el país laic i comunista que havia estat, però el que vull apuntar és que els líders dels resistents d'avui fins fa poc eren els mercenaris dels nord-americans."

lògica que l'estat gestioni els béns de la comunitat. S'ha de superar la dicotomia públic i privat, i construir una "comunitat" de totes les persones.

— I, això com s'aconsegueix?

— El pas més urgent és modificar el model de democràcia representativa, perquè està en crisi radical. I això no solament ho dic jo, sinó que ja ho apuntava Max Weber. La democràcia s'ha convertit, si mirem els EUA, en quelcom que fa fàstic. Ara per ara, l'objectiu prioritari és allunyar el diner de la representació política. Això és fonamental. És una infàmia pensar que només el diner sigui la representació política.

— S'ha de participar en les institucions?

— La societat s'ha de transformar fins al final, i això significa que cadascú de nosaltres ha de participar, això sí, de manera correcta en la gestió de l'estat. És a dir, els moviments socials han de participar en la política. Avui, a Llatinoamèrica hi ha unes experiències molt interessants en aquest sentit. Per exemple, al Brasil el moviment dels sense terra ha aconseguit fixar dinàmiques d'organització noves. El mateix ha passat a Argentina amb els

piqueteros i l'ocupació de fàbriques o el moviment dels indígenes a Bolívia.

— Però abans ha assegurat que la revolució es produiria a Europa o als EUA.

— A Europa el moviment per la pau té molta força.

— Però, no és molt volàtil i induït, fins i tot, pel poder?

— Però, per què ha de pensar que els moviments socials són com els partits polítics? Estem en una altra època. El *The New York Times*, del 15 de febrer del 2003, va escriure que la segona potència mundial, per darrere dels EUA, era el moviment per la pau. I és veritat, perquè aquest moviment està guanyant la guerra, més que no pas les accions de la resistència, i els nord-americans la perden. S'han quedat sols i tenen l'opinió pública mundial en contra. Si no hagués estat així, els soldats dels EUA haurien pogut torturar sense que ningú no hagués dit ni pi. El problema no és la violència, sinó com es mou.

— El nou model d'explotació és la precarització que afecta tots els àmbits de la vida?

— La precarització no és només la pobresa, sinó també la nova riquesa del

proletariat. El problema es aconseguir donar diners perquè el precari pugui viure. Si de bon principi era la fàbrica la que garantia aquesta provisió pecunària, avui són les organitzacions socials i les territorials les que l'han de garantir.

— Dins de l'esquerra, es considera un *outsider*?

— Una mica sí, perquè mai no m'han interessat els intel·lectuals d'esquerra. Sempre he estat actiu. No solament he escrit, sinó que també he participat i he creat moviments. Si haig d'escriure un llibre, no em preocupa gens ni mica el que hagin escrit abans els "pensadors d'esquerra", sinó que analitzo el que ha passat al mercat. I si haig de passar a l'acció ho faig a través dels moviments socials. Aquestes són discussions del segle XIX i jo visc en el XXI, bé, i també en el XX. No sóc surrealista, sinó més aviat tot el contrari: toco molt de peus a terra. El problema no és pensar, perquè tots més o menys ho fem, sinó inventar. Quan ho aconsegueixes és perquè estàs implicat en els moviments socials, que és l'única manera d'avançar.

Victor Reixach